

*LA CARNISSERIA EN UNA VILA DE LA
CATALUNYA VELLA: SANTA PAU (1330-1337)
JOEL COLOMER*

La vila de Santa Pau es troba al centre d'una extensa vall de la comarca de la Garrotxa. El seu origen data del 1300, mitjançant una carta de poblament que concedí Ponç III, senyor de Santa Pau, a un petit grup d'habitants de la zona.¹ L'entremat urbà començà a prendre vida al voltant del mateix castell dels senyors de Santa Pau, i s'aconseguí així la creació d'una vila fortificada. Seguidament, un cert dinamisme comercial es deixà entreveure a la flamant vila senyorial, evolució perfectament constatable entre els múltiples assentaments notariais anotats en els diversos registres notariais de Santa Pau que s'han conservat, cap a la primera meitat del segle XIV.²

De totes maneres, el funcionament del mercat ja es va veure reforçat legalment amb anterioritat. Sobretot després de la concessió del 1297 pel rei Jaume II, feta a favor dels senyors de Santa Pau i en extensió als pobladors de tota la vall, segons la qual se celebraria cada dilluns.³ Circumstància fonamental que influí de manera determinant al senyor de Santa Pau perquè es decidís tres anys més tard a concedir la carta fundacional d'una vila al voltant del castell. La família Santa Pau constata que el desenvolupament de diverses activitats econòmiques i comercials s'anava assentant a la vila, i que en podia extreure quantiosos beneficis, en forma de

●
¹ Una investigació interessant que estudia el procés de naixement i posterior consolidació del nucli urbà de Santa Pau la realitza Joan Soler, amb dades importants per al coneixement de l'estructuració i organització d'una vila nova de caràcter senyorial. SOLER, Joan; «*Habitare in populo Castri de Sancta Pace*»: la formació del poble de Santa Pau al redós del castell dels barons, inèdit.

² L'arxiu notarial de Santa Pau es troba dipositat a l'Arxiu Comarcal d'Olot (ACO), perfectament catalogat i inventariat. Els primers registres notariais daten de la segona meitat del segle XIII, i constitueixen un dels exemples en documentació notarial més antics de Catalunya. Vegeu GINEBRA, Rafel; «Els llibres notariais del segle XIII a la Garrotxa», *Vitrina*, 10 (1999), p. 5-11.

³ CONSTANS, Lluís, *Santa Pau medieval. La família Santa Pau*, Olot, Biblioteca Olotina, 1953, p. 48.

censos i pagaments sobre la producció.⁴ La majoria de productes que s'hi venien provenien directament del camp, però progressivament s'anaven consolidant artesans i menestrals, com teixidors i sabaters, que oferien els seus productes manufacturats, fets a la mateixa vila. També es documenta la presència d'alguns mercaders locals de diferents viles pròximes a Santa Pau, com Olot, Banyoles, Besalú o fins i tot Girona, que veien en aquesta nova vila una bona possibilitat per introduir els més diversos productes.⁵

Però de fet el que sembla més probable és que la gran majoria de productes que es venien al mercat setmanal de Santa Pau tenien una procedència eminentment rural. Precisament la baronia de Santa Pau estava formada per un seguit de parròquies que gravitaven al voltant del castell. Uns quants pagesos de la vall es desplaçaven a la vila de Santa Pau per vendre part dels seus excedents de caràcter agrícola, i al mateix temps adquirien certs productes que només podien obtenir al mercat (sabates, draps, eines del camp, etc.). A més, amb la venda dels seus productes al mercat obtenien la liquiditat monetària necessària per satisfer els censos senyorials, als quals estaven obligats.

A part del mercat, la vila de Santa Pau també concentrà, ràpidament, altres institucions que acumularen altes dosis de poder, com la cort del senyor, lloc on s'impartia justícia, o la notaria, emplaçament molt concorregut per la societat de l'occident medieval, ja que s'hi enregistraven la gran majoria de documents que requerien el reconeixement de la fe pública, monopoli exclusiu del notari. Aquests punts donaven a la vila una centralitat inusual fins llavors; es convertia en el marc de referència dels habitants de la baronia i en extensió de la vall de Santa Pau.⁶

Com a d'altres regions de la Catalunya Vella, Santa Pau vivia principalment de la producció agrícola i ramadera. Sobretot el camp de la ramaderia, punt d'especial interès del present estudi, jugà un paper fonamental en el desenvolupament de l'economia local.⁷ En certa mesura la baronia de Santa Pau estava ubicada dins una zona flanquejada per imponents sistemes muntanyosos que formaven al seu interior una extensa vall. Això proporcionava als habitants de les parròquies de la

●
⁴ La tradició historiogràfica medievalista sempre ha deixat de banda o no ha analitzat el fenomen del mercat com un dels factors econòmics que més censos aportava al patrimoni de molts senyors feudals al llarg de l'edat mitjana.

⁵ Un exemple clar és el del draper gironí Jaume de Truyars, que vengué draps a la senyora de Santa Pau, marquesa, per la quantitat de 300 sous. ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 30 octubre 1334, f. 97v.

⁶ Un article que demostra el paper de centralitat jugat per les viles mercat del nord-est de Catalunya: FARIAS, Víctor; «Las vilas de la región catalana en los siglos XI-XIV. Propuestas para el estudio del hecho urbano medieval», dins *Les sociétés méridionales à l'âge féodal, Hommage à Pierre Bonnassie*, Tolosa, Université Toulouse-Le Mirail, 1999, p. 185-190.

⁷ Un dels pocs estudis sobre la ramaderia a la regió de Girona és l'article de l'historiador Xavier Soldevila, que sobre els rics fons notariais de la vila de Torroella de Montgrí aconsegueix analitzar l'organització de la ramaderia ovina i la comercialització de la llana d'aquesta zona de l'Empordà. SOLDEVILA, Xavier; «La ramaderia ovina i el comerç de la llana a Torroella de Montgrí (1290-1340)», *Estudis d'història agrària*, núm. 14 (2000-2001), p. 63-90.

zona la possibilitat de fomentar una intensa activitat ramadera, tant en termes quantitatius com qualitatius (Quadre 1). Conseqüentment, aquest ímpetu de la ramaderia va contribuir a la dinamització i potenciació d'un important mercat de la carn.

Amb el naixement de la vila s'anaren organitzant diverses ocupacions relacionades amb el comerç i l'artesanat. Sens dubte, la ramaderia hi tingué un paper primordial, sobretot en proporcionar matèries primeres en àmbits artesanals com els treballadors del ram de la pell (sabaters i pelleters), del teixit amb la llana (paraires, teixidors, drapers) o de l'alimentació (carnissers). Precisament la carnisseria es convertí en una activitat que ajudà a integrar, dins la baronia, el diàleg constant entre la realitat rural i la urbana, en aquest cas a través del flux comercial. Pel cas de Santa Pau es poden seguir els primers passos de l'estructuració i posterior evolució de la carnisseria, clarament a partir de la documentació notarial.

Entre els anys 1330-1337, els registres notariaus comuns de l'arxiu notarial de Santa Pau mostren com la ramaderia, progressivament, es convertí, de manera paral·lela amb d'altres àmbits econòmics, en un dels elements bàsics per a la subsistència de la comunitat vilatana i rural de la baronia. Els drets sobre l'aprovisionament de carn en aquesta zona eren un monopoli senyorial, com en d'altres senyories de l'occident medieval. A Santa Pau, en aquest moment, foren els senyors de la baronia qui gestionaren els drets sobre la carnisseria. Tot el moviment comercial i econòmic que provocava el mercat de la carn, en aquesta àrea de la Catalunya Vella, es pot seguir amb detall, mitjançant diversos tipus de documentació notarial. Un primer conjunt el podríem denominar els documents legals, és a dir, els contractes de carnisseria entre els senyors de Santa Pau i un carnisser professional que es comprometia a abastir de carn la vila i la vall en extensió. Seguidament, una altra tipologia respon a les diverses transaccions comercials de bestiar que es formalitzaven davant notari, sota la fórmula de compravendes i comandes.

Els contractes de carnisseria a Santa Pau

Els notaris de la vila de Santa Pau anotaren als seus llibres notariaus, en el transcurs dels anys 1334-1337, tres contractes de carnisseria diferents.⁸ Els convenis en qüestió es trobaven representats per dues parts contractants: la

⁸ El primer contracte correspon a Pere Baurt, carnisser de les viles de Banyoles i Girona. ACO, Notariaus, Santa Pau, Joan d'Illa, *Manuale*, reg. 21, 24 febrer 1334, f.54r-55r. El segon conveni té com a protagonista Ramon de Muntada, intítulat carnisser d'Olot. ACO, Notariaus, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 188, 19 agost 1336, f.1r-v. El tercer i últim contracte de carnisseria s'acorda amb els habitants de la baronia de Santa Pau, Vivó de Respat i Pere de Vilardell. ACO, Notariaus, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 36, 16 juny 1337, f.9v.

primera, pels senyors de la baronia, obtentors dels drets de carnisseria en el seu domini, representats per Marquesa de Santa Pau, encarregada de donar la llicència per poder proveir de carn la vila i tota la vall. L'altra part corresponia al carnisser que rebia els drets en forma de monopoli per a la venda de carn a la zona perfectament delimitada. Aquest professional contractat podia ser d'origen forà o de la mateixa baronia.

El carnisser es comprometia a dur carn a la vila i a la vall de Santa Pau cada dilluns, com a dia de mercat setmanal. Entre d'altres clàusules que s'especifiquen al llarg del document, també s'indica la qualitat de la carn a què estava obligat a subministrar a la població, «*carnes frescas et salatas*», o a la prohibició expressa de proporcionar carn d'animals que encara estiguessin en l'estadi d'alletament, «*carnes de lacte seu mamma*». Això demostra una pulcritud extrema a l'hora de definir els punts bàsics del contracte, ja que havien de quedar del tot clars per evitar confusions o possibles frauds.

Com a contrapartida, el carnisser a canvi d'aprovisionar de carn la zona rebia el seu salari corresponent cada quatre o tres mesos, tot i que les quantitats exactes que percebia no s'esmenten a la documentació. De totes maneres, exemples d'altres regions de l'occident medieval europeu mostren que els carnisseres cobraven les partides de diners segons algunes variants: el tipus de carn que venien, el volum, la qualitat, etc.⁹

Pel que fa al període de vigència d'aquests contractes, la documentació ens proporciona informació de primera mà, només fent una ullada a les clàusules corresponents a aquesta qüestió. Resulta perfectament constatable la provisionalitat de les llicències: el fet que entre 1334 i 1337 es redactessin tres contractes de carnisseria diferents demostra aquesta marcada temporalitat. La seva durada més habitual era per un any i s'iniciaven per la festa de Pentecosta, sota la fórmula: «*de festo Pentecosthes primo venturo ad unum annum proxime et subsequentem*», o en d'altres festivitats representatives de l'any com el carnestoltes. Sembla que el més habitual era que el contracte no es prorrogués, i es rescindís al cap d'un any de la seva formalització. De totes maneres, només un dels tres casos sobrepassa el període dictat d'un any, així doncs, les dues parts cregueren oportú donar continuïtat a la seva relació contractual.

Una primera impressió que es percep d'aquesta intensa temporalitat és que precisament la figura del carnisser professional a la vila de Santa Pau no estava consolidada. Per tant, els senyors de Santa Pau es van veure forçats, en més

●
⁹ La ciutat de Múrcia en va ser un clar exemple: MARÍN, M.A., «Las carnicerías y el abastecimiento de carne en Murcia (1450-1500)», *Miscelánea Medieval Murciana*, núm. 14 (1987-1988), p. 71.

d'una ocasió, a buscar carnisser professionals, de fora de la baronia, que aportessin les quantitats de carn necessàries per les demandes de la comunitat.¹⁰

Per la seva part, el contracte deixa ben clar que a partir d'aquell moment l'única persona autoritzada per portar carn a la vila i a la vall de Santa Pau era el carnisser contractat. Factor clau en aquest tipus de convenis, on els senyors de Santa Pau, en aquest cas, formalitzaven la cessió dels seus drets sobre la venda de la carn a un professional especialitzat. Així doncs, amb aquesta clàusula es volien establir les bases legals pertinents per evitar futurs conflictes per la venda de carn no autoritzada al mercat de la vila. Aleshores, tot l'entremat de clàusules i ítems contractuals referents a aquesta qüestió tenien la voluntat expressa de ser un element constrictiu, per part dels senyors de Santa Pau, basat en el seu poder jurisdiccional que afectava la població dels seus dominis.

Tot i que avui dia encara es desconeix gran part dels mecanismes en la venda de carn en petites viles rurals com la de Santa Pau, es pot creure que els senyors de Santa Pau obtenien uns quants beneficis econòmics en aquest àmbit comercial. El carnisser aportava la carn i el seu coneixement tècnic per tallar-la i posar-la a disposició per vendre-la. Tot seguit, el senyor pagava al carnisser cada quatre mesos per la seva feina d'aprovisionament, mentre la carn es venia a les seves taules de carnisseria que tindria arrendades a determinats personatges de la vila, a canvi d'un cens. Aquest esquema podria correspondre a l'organització en la distribució i venda de carn, des dels primers passos de selecció del bestiar fins a la seva venda final, en una zona com la vall de Santa Pau.¹¹

Un altre punt a tenir en compte és el que fa referència als fiadors. En els contractes de carnisseria la senyora de Santa Pau assenyala tota una sèrie de personatges que actuaran com a fiadors del carnisser. Aquesta circumstància es repeteix constantment, sobretot quan el carnisser no provenia de la vall. Els fiadors tenien la funció de ser els encarregats de realitzar els pagaments corresponents al carnisser, en el cas que els senyors de Santa Pau no efectuessin els corresponents pagaments.

¹⁰ A la Provença aquest fenomen també es produïa amb una certa freqüència: STOUFF, L. *La table Provençale. Boire et manger en Provence à la fin du Moyen Age*, Avinyó, ed. A. Barethélémy, 1996, p. 101 i 123.

¹¹ Aquest tipus d'organització en la gestió i venda de carn fou l'adoptada per la vila de Cocentaina ja a finals del segle XIII, on el consell municipal contractaria carnisseros i importants tractants de bestiar d'altres regions del regne de València perquè nodrissin la vila de la carn suficient. FERRAGUD, Carmel, *El naixement d'una vila rural valenciana. Cocentaina, 1245-1304*, València, Universitat de València, 2003, p. 136.

Identificació sociològica dels carnisers

En el període cronològic estudiat s'han localitzat cinc carnisers que van actuar a Santa Pau. Aquests personatges tenien procedències geogràfiques, estatus socials i possibilitats econòmiques diferents. Això possibilita la realització de comparacions i estudis de caràcter prosopogràfic, gràcies a la documentació notarial.

-La situació anterior als contractes de carnisseria, la figura de Bernat de Tarrada

Abans d'analitzar els contractes de carnisseria, seria interessant poder observar la situació de la venda de carn prèvia a la realització d'aquests convenis amb els senyors de Santa Pau. Fins a l'any 1334 no s'ha trobat cap contracte de carnisseria entre els registres notariais de Santa Pau. Però, per contra, es tenen algunes dades que evidencien que un personatge de la vall podia haver desenvolupat les funcions de carnisser a Santa Pau, Bernat de Tarrada.

Bernat de Tarrada era un home de mas, concretament residia al mas Tarrada de la parròquia de Sant Martí, adscrita sota la jurisdicció de la baronia de Santa Pau. Adquirí un cert poder econòmic i conseqüentment un destacat prestigi social, a través de la seva implicació en diversos àmbits econòmics de caràcter regional. Sobresortí en el mercat ramader, realitzant algunes comandes de bestiar i operacions de compravenda d'animals a pagesos de diferents parròquies de la vall. L'anàlisi detallada de la documentació notarial permet veure reiteradament Bernat Tarrada com un autèntic negociant. Així doncs, ens podem fer una imatge d'un individu que es convertí en un punt referencial en les transaccions de caire comercial de la zona.

Però és a partir de 1334 que Bernat de Tarrada fa un pas endavant en els seus negocis relacionats amb la venda de bestiar. La seva actuació es fonamentarà en l'adquisició de diversos caps de bestiar a través d'una fórmula comercial habitual a la baixa edat mitjana. Els contractes de comanda es convertiren en un dels mecanismes predilectes pels mercaders i homes de negocis de la diòcesi de Girona. Bernat de Tarrada utilitzà la comanda de bestiar sobre diversos pagesos de la regió. Aquests li prometien, mitjançant les clàusules pertinents, tenir els animals, perfectament descrits tant pel seu gènere, color i fins i tot edat, sota la seva custòdia i alimentar-los com si fossin seus.

En un document de venda, Bernat Tarrada es desprèn de tot un seguit d'animals que té en comanda sobre diferents pagesos de la baronia. Especifica el nom del pagès i els animals que té, els quals a partir d'aquell moment passaran

a les mans de Pere Baurt, carnisser de les viles de Banyoles i Girona, que tindrà una especial relació amb la vall de Santa Pau, tal com veurem més endavant.¹²

El protagonisme de Bernat de Tarrada en el desenvolupament del mercat local de carn no es limita a les transaccions comercials de bestiar, sinó que el seu nom també apareix en el conveni de carnisseria que Marquesa de Santa Pau signa amb el carnisser Pere Baurt. El mateix carnisser, el qual rep tot el conjunt d'animals que li ven Bernat Tarrada i han estat citats en anterioritat, fou el que firmà el primer contracte de carnisseria a la vila de Santa Pau. Precisament Bernat apareix al final del document i es compromet a ajudar Pere Baurt en l'abastament de carn a la zona com a antic professional en la matèria.¹³

Els assentaments notariais donen fe de l'estreta relació que desenvoluparen aquests dos personatges i sembla com si Bernat de Tarrada fes un traspàs de poders, en els afers referents a la carnisseria, en benefici de Pere Baurt. Es pot arribar a pensar que Tarrada es convertiria en un assessor personal de Baurt perquè aquest pogués treballar amb més comoditat sobre la zona. El fet que Pere Baurt fos un distingit carnisser de Banyoles i Girona possibilitaria el fet que nomenés Bernat Tarrada, sota el consentiment dels senyors de la baronia, com a delegat seu a Santa Pau, per a una correcta gestió en l'aprovisionament de carn a la vila. Altres proves que demostren que Bernat Tarrada era carnisser es troben en alguns documents on apareix com a testimoni i s'esmenta el seu ofici, «*carnicerio*» de Santa Pau.

De totes maneres, el seu radi d'influència damunt el territori es va circumscriure dins els límits estrictament locals. Així doncs, és possible creure que Bernat Tarrada dugué a terme les tasques pròpiament d'un carnisser, ja que la seva experiència en la gestió de negocis relacionats amb la ramaderia així ho corroboraria. Però, per altra banda, la seva professionalitat podia quedar greument mermada sobre alguns aspectes relacionats amb el treball directe en la manipulació de la carn i les dificultats

¹² Bernat de Tarrada de la parròquia de Sant Martí ven a Pere Baurt: 1/2 vaca i 1/2 vedell, tots dos de color roig, que es troben al mas d'Arnau de Costa de la parròquia de Sant Martí; 2 moltons que té al mas de Pere de Drapa de la parròquia de Sant Julià del Mont; 1 moltó al mas de Besalú de Clota; totes les cabres i bocs que té al mas de Bernat Fradera de la parròquia de Sant Martí; 3 cabres i 1 porc que es troben al mas de Francesc de Feixes; 2 cabres al mas de Ramon de Soler de Sant Martí; les cabres del mas de Ramon Descosells; 2 cabres i el rendiment d'aquestes (llet, carn, cries) de la masoveria de Pedreguet; 3 cabres i el seu rendiment produït, que es troben al mas Murrià; 1 moltó al mas Rovira Damont de la parròquia de Finestres; 1/2 truja que té al mas de Mates de Finestres; 2 moltons al mas Guàrdia de Santa Pau; 2/4 parts de quatre ovelles blanques i negres, 1/2 ovella blanca, 2 ànecs blancs que es troben al mas Miralles de Santa Pau. El preu de la venda de tots aquests animals és de 10 lliures. ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 24, 3 març 1334, f.48r.

¹³ «*Et ego Bernardus Tarrade parrochie Sancti Martini de Sancta Pace promito vel nobilibus supradictis quod ego de bestiis et animalibus grossis et minutis cum que sint dicti Petri Baurti tenere facere aut facere tantas carnes quantas neccessarias fuerint vel et dicte pactie*». ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Manuale*, reg. 21, 24 febrer 1334, f.54r-55r.

que això implicava, ja que potser no posseïa els coneixements tècnics adequats per a aquesta tasca (tallament, conservació de la carn, etc.).

Aleshores, seria lícit pensar que les autoritats senyorials busquessin un professional en el món de la carnisseria que aportés els coneixements suficients en el tractament de la carn destinada a la seva comercialització. Aquesta necessitat estaria íntimament relacionada amb el desenvolupament d'un procés d'especialització comercial i artesanal que viurien els menestrals de la vila de Santa Pau a causa de la fundació de la vila pròpiament i de la celebració d'un mercat setmanal.

Aquest element demostra que a la baronia de Santa Pau no existia la figura del carnisser de forma plenament consolidada. La prosperitat comercial de la demarcació i la forta demanda de productes com la carn en aquest moment entre la població medieval provocà que l'aprovisionament de carn es convertís en una problemàtica que els senyors de Santa Pau intentaren solucionar a través dels contractes de carnisseria.

D'altra banda, Bernat de Tarrada també s'introduí en d'altres afers econòmics concernits a l'àrea geogràfica en qüestió. Per ser més precisos, i sempre amb el suport documental ofert pels registres notariais de Santa Pau, s'ha pogut comprovar que va realitzar una gran quantitat de comandes dipòsit de diners amb finalitats comercials. És a dir, prestà diners a diversos mercaders i homes de negocis perquè els invertissin en productes determinats. Així ho certifiquen assentaments notariais on aquest individu tracta amb personatges de viles i ciutats com Girona, amb Simó de Roquet;¹⁴ d'Olot, amb Bernat de Ripoll,¹⁵ i fins i tot de la mateixa vall de Santa Pau, amb Bernat de Corba Davall de Sallent i Vivó de Respat del poble de Santa Pau.¹⁶ Actuava com un autèntic mercader local, com a intermediari entre membres del món rural com la baronia de Santa Pau i els mercats més potents de la diòcesi com Olot, Girona o Banyoles.

Entrant més en detall en els aspectes més formals d'aquests tipus de documents sempre s'especificava la quantitat de diners acordada, i sobretot el seu ús com a inversió en productes que s'adquirissin per terra i no per mar. S'ha comptabilitzat la suma total de diners de les comandes que realitzà Bernat Tarrada, i era d'uns 970 sous, amb unes xifres que oscil·laven entre els 34 sous de la comanda més baixa i

¹⁴ Bernat de Tarrada ven la seva part d'una comanda diners de 100 sous al seu soci, el ciutadà de Girona Simó de Roquet. ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa,

Liber, reg. 24, 5 març 1334, f. 47v.

¹⁵ Comanda diners de Bernat Tarrada i Bernat Ripoll de 34 sous: ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 4 abril 1334, f. 7v.

¹⁶ Berenguer Corba Davall de Sallent reconeix tenir en comanda de Bernat de Tarrada 500 sous per mercadejar en un període de 6 mesos. ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 29 agost 1334, f. 60r.

els 500 sous de la més alta. Resulten ser quantitats de diners força elevades i que certifiquen un dinamisme econòmic a tenir en compte, per part d'aquest personatge.

Un altre mercat en el qual s'implicà Bernat Tarrada fou la venda i creació de comandes comercials en productes relacionats amb el tèxtil, en gran part gràcies a la seva estreta relació amb la ramaderia. Apareixen documents de venda de llana,¹⁷ però també li encarregaren comandes per la compra de teixits que obté de mercats de fora de la baronia de Santa Pau.¹⁸ De totes maneres, en el món dels cereals, Bernat Tarrada no hi tingué una presència gaire destacada, tot i ser un dels valors econòmics fonamentals pel desenvolupament de la comunitat medieval. La seva actuació només es limita a dues comandes de cereals, amb unes quantitats poc destacables.¹⁹

Finalment, l'últim aspecte de caràcter econòmic en què Bernat de Tarrada va intervenir fou el mercat de les rendes²⁰. En aquest període protagonitzà uns quants préstecs de diners a favor de diversos personatges de la baronia. Una vegada més es convertia en el recurs econòmic de moltes famílies pageses de la zona, en una autèntica referència en aquest cas, en qüestions financeres. La disponibilitat de liquiditat econòmica, pels seus múltiples negocis, el convertien en un dels principals actius de la societat de la vall de Santa Pau. Les quantitats recollides entre els diversos assentaments de préstec oscil·len entre els 20 sous, les més baixes, i els 300 sous, les més altes, amb un total de 565 sous i 6 diners prestats.

-Pere Baurt, el carnisser de Banyoles

L'any 1334 apareix el primer contracte de carnisseria que s'ha localitzat als registres notariais de Santa Pau. Concretament aquest conveni el realitzaren els senyors de Santa Pau, representats per Marquesa de Santa Pau, i el carnisser de

¹⁷ Pere Pintor de la vila de Santa Pau reconeix deure a Bernat de Tarrada 20 sous i 6 diners per la compra de llana. ACO, Notariais, Santa Pau, Arnau de Bàscara, *Manuale*, reg. 23, 5 setembre 1330, f. 3v.

¹⁸ Bernat de Tarrada reconeix tenir una comanda d'Agnès, muller del senyor Berenguer de Puig de Banyoles, per la compra de draps. ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Manuale*, reg. 21, 10 juny 1334 f. 63r. Carme Batlle observa com a la Seu d'Urgell els carnisseros també van dedicar-se a la venda de llana: BATLLE, C., «Contribució a la història dels oficis a la Seu d'Urgell: els carnisseros (1250-1350)», *Urgellia*, 5 (1982), p. 224.

¹⁹ L'únic document que certifica la seva participació en els negocis cerealístics; Guillem de Ventós de Santa Pau i altres personatges reconeixen tenir en comanda de Bernat de Tarrada 4 mitgeres de forment per vendre al mercat de Santa Pau. ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 12 setembre 1334, f. 74r.

²⁰ Una mostra sobre les grans quantitats de diners que controlava Bernat de Tarrada és en el contracte amb Bernat de Pujalars de Santa Maria dels Arcs, que reconeix deure a Bernat de Tarrada 300 sous per un préstec. ACO, Notariais, Santa Pau, Arnau de Bàscara, *Manuale*, reg. 23, 11 gener 1331, f. 80v.

Banyoles i Girona, Pere Baurt.²¹ El contracte va tenir una durada de dos anys, des de la festa de Pentacosta del 1334 fins ben entrat el 1336. La senyora de Santa Pau va concedir la llicència de carnisseria a aquest destacat carnisser, a través d'un contracte, on les dues parts havien de complir tota una sèrie de clàusules establertes.²² Bàsicament, Pere Baurt es comprometia a subministrar de carn fresca o salada la vila de Santa Pau. A més, la carn que li compraven a ell seria pagada cada quatre mesos, i s'especifica en el contracte una sèrie de fiadors, prèviament nomenats per Marquesa de Santa Pau, que actuarien com a garantia del deute.²³ Aquests personatges foren: Pere Crosa de Fages Davall, Pere Bofill, Guillem Buch Davall i Bernat de Coll.

D'altra banda, el carnisser es compromet a portar la carn tallada de Banyoles perquè no matarà el bestiar gros a Santa Pau, i posa com a penyora per al correcte compliment del contracte tots els seus béns.²⁴ Tot seguit Bernat Tarrada es compromet amb els senyors de Santa Pau a poder oferir i proporcionar a l'esmentat Pere Baurt les carns que siguin necessàries. És possible que aquest individu actués com a vigilant de les deveses i bovalars que hi havia al voltant de la vila de Santa Pau, típics en moltes senyories laiques, eclesiàstiques o reials de l'occident medieval²⁵. Aquests espais tenien la funció de pastura per als animals destinats a les carnisseries. D'aquesta manera, s'evitava que els ramats vinculats a la carnisseria malmetessin els conreus i horts dels voltants de les concentracions urbanes

●
²¹ ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Manuale*, reg. 21, 24 febrer 1334, f. 54r-55r.

²² «Actum et conventum fuisse inter nos et te Petrum Baurti carnicerium de Balneolis quod tu de festo Pentecosthes primo venturo ad unum anum proxime et subsequentem et postea quodcerium nobis et tibi placuerit teneans a facias vel teneri et fecit facias in popula nostra de Sancta Pace tantas carnes recentes o salsas quantas necessarie fuerint....» *Ibidem*.

²³ «Et quod totum ad quod nos tibi deberimus per ipsum tempus pro carnibus quibuscumque quos a te emerius habuerimus et parte solvemus et paccabimus et solvere et paccare quod nuncius in pacte et teneare tibi et tes aut tui vel quibus volueris sine dapno et missionibus tes et dilacione et excusacione de quatuor in quatuor mensibus proximis et continue sibe sequentibus per totum dictum tempus.» *Ibidem*.

²⁴ «Retineo cum mi quod propter presens pactum et condicionem ego vel alius per me non compella mer nec tenemur boves vel vachas non vitulas vel vitulos aliquis vel aliquos occidere in dicto loco et ni pro ut et quondam mi vel eis videlit faciendum set cave quo vos dicti principales hereditis carnes bonimas necessarias ad opus vestri. Et ego vel mei non volumus ibi eas occidere vel habere quod tunc promicium nostrum tenere vel de ville Balneolis miterre tantas quantas de illis bovinis neccasarias habeatis pro ut mi duxeritis significandum sive dilacione quacumque. Et propredictis attendentis et complemendis obligo omnia bona mea habita et habenda usque.» *Ibidem*.

²⁵ FERRER MALLOL, Maria Teresa, «Boscós i deveses a la corona catalanoaragonesa (s. XIV-XV)», *A.E.M.*, 20 (1990), p. 485-538.

mentres esperaven el seu torn per ser sacrificats²⁶. En definitiva, aquesta cessió dels drets de la carnisseria convertia Pere Baurt en l'única persona que podia vendre carn a la vila de Santa Pau²⁷. Per tant, era qui legalment tenia el monopoli sobre la venda de carn en aquesta zona.

Però deixant de banda el contracte signat amb els senyors de Santa Pau, de Pere Baurt es tenen més notícies relacionades amb l'àrea de Santa Pau. Seguint en el món de la ramaderia i el comerç de la carn, fou a partir de l'any 1330 que es convertí en una autèntica referència a la demarcació. Sobretot mitjançant la confirmació de comandes comercials d'animals i compres de bestiar, amb unes quantitats considerables tant en nombre de caps com en la qualitat en el tipus de bestiar contractat. Així doncs, és probable que utilitzés la vall de Santa Pau com a zona especialment fructífera per a l'aprovisionament de carn, i tot seguit vendre-la a d'altres mercats d'arreu de la diòcesi, on ell actuava. La majoria de comandes que va protagonitzar es van fer sobre pagesos de la parròquia de Santa Maria dels Arcs, amb un ampli ventall d'espècies animals (ovins, porcins, bovins i aviram)²⁸.

De fet, observant amb deteniment les dades obtingudes, el tipus d'animal que Pere Baurt tenia més en comanda dipòsit fou l'oví. Pel que ens diu la documentació, resultà ser el tipus de bestiar més produït en aquesta zona, ateses les seves característiques muntanyoses. Tant pels aspectes orogràfics del relleu com pels climàtics i econòmics, els ovins es convertiren en el bestiar més apreciat a la vall de Santa Pau. Tot aquest seguit de condicionants permetia i donava peu al fet que moltes unitats familiars pageses de la baronia dediquessin part de la seva explotació agropecuària a la cria d'aquest tipus de bestiar. En algunes regions europees, durant la baixa edat mitjana, el bestiar oví va ser l'animal més criat i preuat per l'alt rendiment en varietat de productes que se'n podia extreure. Per tant, d'aquesta manera Pere Baurt va trobar en la baronia de Santa Pau una àrea interessant per a l'obtenció d'aquest animal.

²⁶ El cas d'Oriola és significatiu perquè hi havia la distinció entre una devesa comunitària de propietat municipal (*devesa boyal*) i el bovalar que estava reservat al bestiar destinat a la carnisseria: BARRIO, J.A., «La ganadería oriolana en el siglo XV: la regulación de los pastos», *Investigaciones geográficas*, 12 (1994), p. 250. Pel que fa a les deveses a la zona de Castelló de la Plana, també eren aprofitades per extreure altres recursos; «Aunque la concesión de la dehesa supone como principal aprovechamiento el de los pastos, lo cierto es que la utilización tenía un carácter muy amplio que comprendía también las leñas, madera, aguas, abrevaderos, lo que podríamos denominar productos minerales (piedras, cal, yeso, etc.) y la caza», SÁNCHEZ ADELL, J., «Algunos aspectos de la práctica ganadera medieval en tierras castellonenses», *Estudios castellanenses*, 5 (1992-1993), p. 353.

²⁷ «...et pactie nostre et quod nos nullum alium promitans tibi tenere carnes alique sive tui consilio et assensu...». ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Manuale*, reg.21, 24 febrer 1334, f. 54r-55r.

²⁸ Un exemple és el de Bernat Albert de Pujalars de Santa Maria dels Arcs, el qual reconeix tenir en comanda de Pere Baurt una gran quantitat de bestiar: 3/4 parts d'1 vaca de pell de color roig, 1 vedell d'1 any d'edat, 3/4 parts d'1 vedell de color roig, 3/4 parts d'1 vedell de 2 anys de color roig, la 1/2 d'1 vedell d'1 any d'edat, 1 truja, 1 porc i 4 porquets. ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 23 maig 1334, f. 28r.

De xais, moltons i ovelles, Pere Baurt n'extreia diversos recursos: primer de tot com a carnisser, la carn de moltó o anyell era molt preuada per alguns sistemes alimentaris de les classes socials medievals.²⁹ D'aquest nombre d'ovins que tenia en comanda (Quadre 2), un percentatge força elevat eren moltons i anyells, la carn tendra dels quals tenia una gran sortida al mercat. Per altra banda, de les ovelles també se'n podia extreure llet, per fer formatges, i sobretot llana, la qual desenvolupà un gran dinamisme comercial pel fet de ser matèria primera per a l'elaboració de draps i teixits diversos a escala local i regional. El formatge es convertí en aquests segles en una peça bàsica en les dietes alimentàries medievals. Sobretot dels estaments socials més baixos com a substitutori o complement de la carn, ja que aportava les proteïnes que no podien adquirir a través de la tan desitjada carn, reservada als qui tenien un poder adquisitiu més alt.³⁰ Així doncs, de ben segur que Pere Baurt va explotar al màxim els recursos làctics que li podien proporcionar les ovelles, com a producte susceptible de ser venut al mercat. Però, a més, pel fet de ser un ciutadà de Girona i un important actor dins els corrents comercials regionals, també usà la llana per vendre-la a professionals del tèxtil de les viles més destacades de la diòcesi, que la usaven com a matèria primera en l'elaboració dels seus productes.

Seguidament, els altres grups d'animals que Pere Baurt també tenia en comanda estaven formats per cabrum, boví i porcí (Quadre 2). Del cabrum, cal dir que era un bestiar molt resistent a condicions adverses i era menys exigent en la seva alimentació que el bestiar oví. Però, per contra, tenia el problema que no produïa llana i que la seva carn no era tan preuada com la del xai o el moltó. De totes maneres, la seva llet per a l'elaboració de formatges en termes qualitius i productius no diferia gaire dels ovins. Cal recordar que en temps de crisi i recessió fou un bestiar que, per la seva resistència en l'alimentació i supervivència en medis inhòspits i complexos, fou pràctic i apreciat per moltes famílies pageses. En aquests moments difícils la cria de bestiar oví era més delicada i el cabrum podia haver estat un magnífic substitut de caràcter temporal. Així doncs, la seva presència es fa notòria dins la documentació referent a les transaccions comercials sobre bestiar de Pere Baurt a Santa Pau en aquests anys de contracció econòmica, 1333-1334.

²⁹ Un exemple és el de Bernat Albert de Pujalars de Santa Maria dels Arcs, el qual reconeix tenir en comanda de Pere Baurt una gran quantitat de bestiar: 3/4 parts d'1 vaca de pell de color roig, 1 vedell d'1 any d'edat, 3/4 parts d'1 vedell de color roig, 3/4 parts d'1 vedell de 2 anys de color roig, la 1/2 d'1 vedell d'1 any d'edat, 1 truja, 1 porc i 4 porquets. ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 23 maig 1334, f. 28r.

³⁰ Antoni Riera afirma que on el formatge era més utilitzat com a substitutori de la carn era a les comarques de muntanya; el cas de Santa Pau en podia ser una clara mostra: Riera, A., «Jerarquia social i desigualtat alimentària en el Mediterrani nord-occidental a la baixa edat mitjana. La cuina i la taula dels estaments populars», dins ALONSO, R., et altr., *L'alimentació Mediterrània*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1996, p. 89.

Pel que fa al bestiar boví (Quadre 2), cal anotar que aquest carnisser tenia diverses comandes sobre vaques i vedells, però un fet curiós és que en algunes només reconeix tenir una part de l'animal. Poques vegades formalitzava una comanda sobre un animal boví sencer; així doncs, gran part dels documents d'aquest tipus enregistren la meitat o tres quartes parts de vaques o vedells.³¹ Una dada a tenir en compte i que caracteritza els tractes que Pere Baurt realitzà a la baronia és la que es refereix a un tipus d'animal boví, concretament els bous. Aquests hi són poc representats, ja que eren animals bàsicament utilitzats per realitzar feines agrícoles i no tant altament apreciats per la carn. De totes maneres, en general la carn dels bovins, com la dels vedells i vaques, no va ser de les més habituals i consumides dins la dieta medieval, però tot i això Pere Baurt realitzà comandes sobre aquests animals arreu de la vall de Santa Pau.

Així doncs, com en el cas dels ovins, es pot arribar a creure que aquest carnisser, dels bovins, a part de la carn, també n'explotava altres recursos. Sens dubte que un d'aquests podia ser la seva apreciada pell. Baurt vendria la pell, obtinguda de vaques i vedells, que tenia en parceria per diversos pagesos de la baronia, a diversos professionals de la mateixa vila de Santa Pau, o de viles i ciutats de la diòcesi de Girona que tractessin amb aquest material (sabaters, pelleters, blanquers, etc.).

Per tant, de Pere Baurt es poden extreure altres perspectives professionals que no només es basaven en la venda de carn, sinó que també estaven relacionades amb el comerç d'altres productes derivats dels animals: llet, formatge, llana, pell, etc.

Finalment, el porc també resultà ser un animal que aquest destacat carnisser tractà amb assiduïtat a la baronia de Santa Pau (Quadre 2). Tot i que durant la baixa edat mitjana el consum de porcí va patir un acusat descens respecte dels segles altmedievals, el porc sempre va constituir l'animal més ben aprofitat de tots.³² Un dels avantatges més perceptibles del porc era que la seva carn podia ser conservada a partir del procés de salaó, i aquest es convertí en una alternativa recurrent entre les capes de la societat més desafavorides. Aquestes «carnes salsas», algunes vegades podien esdevenir l'única carn que consumien aquestes classes socials més humils, tant en l'àmbit rural com en l'urbà.³³ La seva cria a la vall de Santa Pau era òptima, ja que les grans extensions de boscos que caracteritzen el medi de la

³¹ Guillem Ferrer de Pujalars de Santa Maria dels Arcs reconeix tenir en comanda de Pere Baurt: ½ bou de 6 anys, ½ vaca de pell roja de 3 anys i ½ vedell: ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 24, 6 octubre 1333, f. 26v.-27r.

³² RIERA, A., «Jerarquia social i desigualtat alimentària en el Mediterrani nord-occidental a la baixa edat mitjana. La cuina i la taula dels estaments populars», *op. cit.*, p. 88.

³³ Les classes socials més pobres consumien la carn de porc majoritàriament a l'hivern. *Ibidem*.

zona possibiliten una correcta producció d'aquest tipus d'animal, tant en els aspectes alimentaris com en els climàtics.

La documentació notarial de Santa Pau mostra una altra cara del carnisser de Banyoles i Girona. Concretament, la seva implicació en altres àmbits econòmics, com podia ser l'important mercat de les rendes. La seva actuació es resumeix a partir de dos vessants: un es relaciona directament amb el món mercantil supraregional, on gràcies al seu contacte amb els circuits comercials més potents de la diòcesi, Baurt va formalitzar diverses comandes dipòsit en diners per mercadejar. Així doncs, va haver-hi alguns habitants de la vall que van veure en aquest personatge un destacat mercader que podia aportar els productes que li sol·licitaven gràcies a la seva influència i constant relació amb els mercats de Girona i Banyoles.³⁴ El segon punt a tenir en compte dins el món de les rendes, per part del carnisser banyolí, va ser el préstec. Tal com va fer amb la carn, Pere Baurt va veure en la vall de Santa Pau una important zona on poder estendre la seva influència de caràcter financer. Es va consolidar totalment a partir de la confirmació de préstecs de quantitats petites de diners a diversos personatges de la baronia de Santa Pau, préstecs *mutui* i comandes dipòsit.³⁵

El perfil dels deutors d'aquests crèdits era divers, amb un clar domini de la pagesia de les parròquies de la baronia. Però els homes de la vila també cercaren en Pere Baurt l'ajut econòmic necessari per poder seguir sobrevivint o invertir en múltiples àmbits. El servei que podien tenir aquests diners demanats per aquest ampli ventall de personatges i famílies de la vall era divers. Així doncs, podien ser usats per confeccionar un bon dot matrimonial per a una de les filles, per comprar més terres, per renovar el bestiar o per adquirir eines noves per treballar. De totes maneres, sembla que l'ús més habitual que tenien aquestes sumes de diners era la supervivència, és a dir, que amb aquests diners la família pogués menjar després d'uns períodes difícils i assegurar-se l'alimentació bàsica. Pere Baurt era l'individu ideal que podia proporcionar diverses sumes de diner líquid, atesa la seva capacitat adquisitiva, que sembla que fou bastant àmplia.

L'activitat principal de Pere Baurt a la vall de Santa Pau fou, sens dubte, el comerç de la carn. Es va erigir com un autèntic professional dins el món de la carnisseria a la diòcesi de Girona, amb un bagatge comercial força considerable, i a més disposà dels seus propis ramats. El seu radi d'actuació era regional i de ben segur que la seva activitat arribava a molts d'altres mercats de Girona. És evident,

³⁴ Pere Baurt i Bernat de Tarrada reconeixen tenir en comanda de Joan de Ginebreda, del poble de Santa Pau, 10 lliures per mercadejar: ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 24, 20 febrer 1334, f. 39v.

³⁵ Bernat de Posa de Pujalars de Santa Pau i la seva muller Guillemma reconeixen deure a Pere Baurt 70 sous d'un préstec. ACO, Notarials, Santa Pau, Arnal de Bàscara, *Manuale*, reg. 23, 6 octubre 1333, f.47r.

doncs, que per aquest carnisser la vall de Santa Pau fou un mercat suculent en la venda de carn, però sobretot esdevingué una demarcació ideal per l'aprovisionament de bestiar que posteriorment serviria per abastir altres àrees.

Després de veure les principals actuacions de Pere Baurt a Santa Pau, es pot dir que fou un comerciant amb un perfil clarament empresarial. Aquest carnisser aconseguí consolidar-se com un important referent, per uns anys, en la comercialització i l'aprovisionament de carn a la vila de Santa Pau, a més de tenir un apreciable domini dins el món de la ramaderia en aquesta baronia, amb unes quantitats de bestiar i uns radis territorials d'influència bastant amplis i diversificats.³⁶

Però a més de fer de carnisser, aquest personatge actuà com a intermediari entre els personatges de la baronia de Santa Pau i els mercats més destacats de la diòcesi de Girona. Per mitjà de les comandes dipòsit de diners per mercadejar en productes, Pere Baurt va esdevenir un punt bàsic en aquest tipus de qüestions. Molts personatges i famílies de Santa Pau van poder aconseguir, gràcies a les gestions comercials del carnisser, determinats productes que eren completament impossibles d'obtenir en el mercat de la seva vila.

La seva influència va fer un salt qualitatiu quan decidí introduir-se en el món del crèdit. La gran capacitat adquisitiva que posseïa el convertí en un personatge clau en l'abastament de diner líquid per moltes unitats familiars de la zona. Realitzà alguns préstecs a personatges, majoritàriament de la pagesia, que necessitaven petites quantitats de diners per seguir endavant en les seves explotacions. Per tant, la seva influència damunt el territori no només es basà en el comerç de la carn, sinó que també estengué tota la seva capacitat per captar nous clients a partir de l'oferiment d'altres recursos com productes de diversa índole, i sobretot en els preuats i necessaris diners. Tot aquest esquema presentat reafirma la hipòtesi que dóna un paper rellevant als carnisseros dins el sistema productiu medieval i l'escalada vertiginosa dins l'entramat social que obtingueren a partir d'un important prestigi social.³⁷

Aquest prestigi en el cas de Pere Baurt es reflecteix en la prova documental que al llarg dels segles XIV-XV la seva família va arribar a aconseguir una rellevància política i social dins la vila de Banyoles.³⁸ Concretament, descendents de Pere Baurt van esdevenir jurats del consell municipal de Banyoles i també van

●
³⁶ A regions tan allunyades i diferents com Provença i Múrcia també es detectà aquesta circumstància: STOUFF, *op. cit.*, p. 114. (Provença) i MARÍN, M.A., *op. cit.*, p. 70. (Múrcia).

³⁷ STOUFF, L., *op. cit.*, p. 122.

³⁸ María Ángeles Marín creu que a la ciutat de Múrcia l'ofici de carnisser es va transmetre generacionalment creant autèntics llinatges familiars relacionats amb aquesta professió: MARÍN, M.A., *op. cit.*, p. 70.

prosseguir en el negoci de la venda de carn.³⁹ Un exemple gràfic d'aquesta continuïtat és a partir d'un document datat el 1411 on s'anomena un integrant de la família Baurt com a posseïdor, juntament amb un altre personatge de Banyoles, de la imposició sobre les bèsties a la vila de Banyoles.⁴⁰

-Ramon de Muntada, el carnisser de la vila d'Olot

Seguint amb l'exploració sistemàtica dels registres notariais de la vila de Santa Pau dels anys trenta del segle XIV, s'ha pogut trobar un altre conveni de carnisseria que firmaren els senyors de Santa Pau amb un carnisser de fora de la vall. Concretament, Marquesa de Santa Pau va donar el seu consentiment a cedir els drets de la venda de carn a Ramon de Muntada, carnisser de la vila d'Olot, el 19 d'agost de 1336.⁴¹

El contracte tenia el punt de partida per la diada de carnestoltes de l'any 1337 i amb una durada il·limitada, fins que ho decidís la senyora de Santa Pau. En el document s'esmenta que Ramon de Muntada havia de portar carn a la vall i a la vila de Santa Pau cada dilluns, ja que era el dia de mercat setmanal, i altres dies que els senyors de la baronia ho manessin. Pel que fa al seu salari, apareix una clàusula on s'especifica que se li pagaria cada tres mesos.

Com en el contracte de Pere Baurt, també s'esmenten fiadors que seran la principal garantia del correcte pagament de les quantitats acordades. Precisament aquests eren Pere de Vilardell i Ramon de Clota Davall, els quals reconeixen que són els fiadors i que duren a terme la seva responsabilitat en cas necessari. Aquests dos personatges es troben perfectament documentats dins els assentaments notariais de l'època i tingueren una influència considerable en el si de la comunitat vilatana i pagesa de Santa Pau. Per contra, Ramon de Muntada es comprometia a abastir de carn la vall i la vila, a més d'obrar correctament en les seves accions amb la finalitat de complir el contracte establert.

Malauradament d'aquest personatge no es tenen més dades, ja que la seva presència en altres assentaments als registres notariais de Santa Pau és nul·la. Del que sí que es té constància és que el contracte només durà quatre mesos, perquè existeix el tercer contracte de carnisseria que els senyors de Santa Pau redactaren als anys trenta del segle XIV. Les causes que portaren Ramon de Muntada i els senyors de Santa Pau a la finalització del contracte no es coneixen, però hi ha la possibilitat que el servei que podia haver ofert el carnisser olotí no fos satisfactori per la família Santa Pau, ja que en una clàusula del conveni la senyora de Santa

³⁹ CONSTANS, LL., *Diplomatari de Banyoles*, Banyoles, Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, 1985, vol. III, doc. núm. 903. *Ibidem*, vol. IV, doc. núm. 955.

⁴⁰ *Ibidem*, vol. IV, doc. núm. 1011

⁴¹ ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 188, 19 agost 1336, f. 1r.

Pau assenyala que si el carnisser no proporciona prou carn a la vila de Santa Pau, té el dret de contactar amb altres carnisseres que li compleixin les demandes expressades.

-Pere de Vilardell i Vivó de Respat, carnisseres de la vall de Santa Pau

L'últim contracte de carnisseria que s'ha localitzat té per data el 16 de juny de 1337.⁴² Aquest nou contracte té algunes peculiaritats especials, com el fet que Marquesa de Santa Pau l'establís per primer cop a dos personatges de la vall: Pere de Vilardell de la parròquia de Sant Martí i Vivó de Respat de la vila de Santa Pau. El primer ja apareixia com a fiador en l'anterior contracte de carnisseria amb Ramon de Muntada, i l'altre personatge fou un membre actiu dins l'economia local de la vall de Santa Pau.

Aquest nou conveni definia que els esmentats carnisseres aportessin carn a la vila i a la vall de Santa Pau, també cada dilluns, però amb unes clàusules concretes. Una d'elles és que no podien proporcionar cansalada ni carn d'animals joves sense el seu consentiment. Així doncs, apareixen les primeres restriccions relacionades amb el tipus de carn amb què estaven permesos a proveir la zona. Per la seva part, Marquesa de Santa Pau establí dos fiadors: Simó del Mas Simó i Ramon de Riera Damont,⁴³ encarregats de garantir el pagament del salari corresponent promès per Marquesa de Santa Pau cada quatre mesos per la feina realitzada.

Pel que fa als dos individus que reben el dret sobre la carnisseria a Santa Pau, cal dir que efectivament van tenir una incidència important dins el món de la ramaderia a la baronia de Santa Pau, tal com ho testimonien els múltiples assentaments trobats dins els registres notariais d'aquests anys. Vivó de Respat era un vilatà del poble de Santa Pau i tenia diverses comandes de bestiar amb diferents pagesos de la vall i també de l'exterior.⁴⁴ Les quantitats no eren molt grans, però tractà amb diferents personatges de la vall, símptoma que demostra que el seu cercle de contactes va ser bastant ampli. Però, a més, dins el món dels cereals també desenvolupà un paper força destacat. Sobretot va adquirir arrendaments de collites de camps, senceres o per parts, de determinats pagesos de la regió.⁴⁵

⁴² ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 36, 16 juny 1337, f. 9v-10r.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ Joan de Guàrdia de Santa Maria dels Arcs i la seva muller Beatriu reconeixen tenir en comanda de Vivó de Respat 15 animals (moltons, ovelles i cabres), a canvi de cuidar-los acorden repartir-se la meitat dels fruits. ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 21 maig 1334, f. 26v.-27r.

⁴⁵ Maria, muller del difunt Ramon Roure de Fages de Santa Maria dels Arcs, arrenda la collita del seu camp anomenat Quadre d'en Roure de la dita parròquia a Vivó de Respat a partir de Sant Feliu durant els pròxims cinc anys. ACO, Notariais, Santa Pau, Joan d'Illa, *Manuale*, reg. 21, 12 abril 1333, f. 43r.

Aquesta fou una pràctica comuna a la vall de Santa Pau i segurament s'explica per la necessitat econòmica que podien tenir algunes famílies en aquests moments, fins al punt de cedir part de les seves collites durant uns anys a canvi d'una quantitat de diners determinada. En anys de dificultats econòmiques, com els anys trenta del segle XIV, aquests tipus de contractes esdevingueren habituals dins els registres notariais. Es pot pensar que corresponien a préstecs de diners encoberts, el pagès rebia una suma de diners per part del creditor, en aquest cas Vivó de Respat, i posava com a penyora o garantia de pagament les collites d'alguns camps concrets. De fet, la seva implicació en el món dels cereals no s'acabà en l'arrendament de collites, sinó que també formalitzà comandes de cereals⁴⁶ i va realitzar compres de diversos tipus de cereals, com forment, ordi i blat, de manera bastant freqüent.

Pel que fa al mercat de les rendes, va ser important la seva aportació en les comandes dipòsit de diners tant per mercadejar com per préstecs encoberts. Es troben encàrrecs per invertir quantitats petites de diners en productes, que no surten especificats, al mercat.⁴⁷ Això demostra que Vivó de Respat podia ser un dels comerciants o venedors més potents del mercat de Santa Pau, a més de mantenir un seguit de relacions comercials amb altres emplaçaments mercantils de caràcter regional que sobrepassaven les contrades de la vall de Santa Pau.

Finalment, un altre àmbit econòmic desenvolupat per Vivó va ser el mercat immobiliari. Es tenen notícies que aquest personatge invertí una gran quantitat de recursos econòmics a la compra de cases i solars ja construïts a la vila de Santa Pau, per tot seguit vendre'ls a diversos compradors que desitjaven instal·lar-se al poble.⁴⁸ Però Respat no només aconseguí propietats dins l'àmbit urbà, sinó que fixà la seva atenció en el suculent mercat immobiliari emprat a la ruralia, adquirint camps, horts i feixes. Potser una de les causes que empenyeren Vivó de Respat a realitzar aquest tipus d'inversió econòmica al camp responia a una premeditada política d'explotació de determinats productes agrícoles clarament orientats a la seva venda al mercat. Sens dubte que un d'aquests podria ser el bestiar, a través de les comandes comercials amb pagesos de la vall de Santa Pau.

D'aquest personatge cal destacar que no es va especialitzar formalment en cap sector econòmic concret, però la seva presència en tants àmbits el convertia en un individu amb recursos, dinàmic i popular a la vall de Santa Pau. Potser les

⁴⁶ Bernat de Pujalars i altres individus de la vall reconeixen tenir en comanda de Vivó de Respat 4 mitgeres de forment, 4 mitgeres d'ordi i 5 mitgeres de salgina. ACO, Notariais, Santa Pau, Arnau de Bàscara, *Manuale*, reg. 23, 16 novembre 1330, f. 37v.

⁴⁷ Vivó de Respat i la seva muller Guillemà reconeixen tenir en comanda de Bernat Tarrada 34 sous per mercadejar. ACO, Notariais, Santa Pau, Arnau de Bàscar, *Manuale*, reg. 23, 19 febrer 1331, f. 107r.

⁴⁸ Aquesta relació entre els carnisers i el negoci immobiliari també ha estat detectada per Carme Batlle pel cas de Barcelona: BATLLE, C., «Contribució a la història dels oficis de Barcelona: els carnisers del segle XIII», *Quaderns d'estudis medievals*, 5 (1981), p. 316.

quantitats en les quals tractava Vivó de Respat no eren molt altes, però la seva promiscuïtat, tant pel que fa al ventall sociològic dels clients com pel que fa als sistemes productius i econòmics en què s'implicava plenament, l'identificava com un individu amb un cert prestigi social i econòmic dins la comunitat.

Pel que fa a Pere de Vilardell, a diferència de Vivó, era un individu que residia en un mas de la parròquia de Sant Martí. Ja el 1331 apareix documentat en un préstec múltiple, on és anomenat carnisser.⁴⁹ Però en la documentació analitzada dels anys 1330-1337, Pere de Vilardell apareix més com un personatge relacionat amb el món comercial i de les rendes, que no amb el bestiar. Concretament tingué diverses comandes dipòsit de diners per invertir en productes de diversa consideració.⁵⁰ Però també formalitzà préstecs, en alguns dels quals era deutor, i en d'altres, creditor.⁵¹ Així doncs, la seva implicació en la ramaderia i la carnisseria no va ser del tot representada dins la documentació, i això fa que molts aspectes dels seus negocis relacionats amb aquest món quedin completament ocults a la nostra interpretació. Malgrat tot, el conveni que va signar, juntament amb Vivó de Respat, amb Marquesa de Santa Pau és un dels exponents més clars i punyents que donen fe de la seva activa relació amb la carnisseria.

Conclusions

Després d'observar la incidència social i sobretot econòmica que van tenir aquests carnisseros o tractants de bestiar a la vall de Santa Pau, cal tenir en compte tota una sèrie de raonaments. Com ja s'ha vist en altres regions de l'Europa medieval, els carnisseros van desenvolupar un important paper econòmic, social i també polític⁵² dins la comunitat corresponent.⁵³ La seva professió va ser mal vista des de diversos grups socials perquè tocaven la sang amb les mans, i des

⁴⁹ Zarc, jueu d'Olot, reconeix haver rebut 76 sous a causa d'un préstec contret amb diversos personatges de la vall de Santa Pau, un dels quals, Pere de Vilardell, identificat com a *carnicerio*. ACO, Notarials, Santa Pau, Arnau de Bàscara, *Manuale*, reg. 23, 28 gener 1331, f. 94v.

⁵⁰ Pere de Vilardell reconeix tenir en comanda de Sibila 100 sous per mercadejar. ACO, Notarials, Santa Pau, Arnau de Bàscara, *Manuale*, reg. 23, 21 gener 1331, f. 87r.

⁵¹ Guillem Boixeda i la seva muller Miquela, del poble de Santa Pau, reconeixen tenir en comanda de Pere de Vilardell 60 sous. ACO, Notarials, Santa Pau, Joan d'Illa, *Liber*, reg. 25, 7 novembre 1334, f. 100r.

⁵² Carme Batlle analitza com, el 1258, dins l'organització municipal de Barcelona ja apareixen 11 carnisseros dins els 89 menestrals que representaven la mà menor. BATLLE, C., «Contribució a la història dels oficis de Barcelona...», p. 310.

⁵³ A la Provença, Stouff demostra que els carnisseros van arribar a adquirir una gran rellevància econòmica i social. Un element destacat per la formació d'aquesta riquesa va ser l'aplicació dels impostos indirectes mitjançant les impositcions, en aquest cas sobre la carn. STOUFF, L., *op. cit.*, p. 117. Per Barcelona, Pere ORTÍ defineix els carnisseros com: «...un col·lectiu econòmicament important, a mig camí entre el mercader i el botiguer...»: ORTÍ, P., *Renda i fiscalitat d'una ciutat medieval: Barcelona, segles XII-XIV*, Barcelona, CSIC, 2000, p. 197-198.

dels preceptes religiosos aquest fet comportava connotacions negatives.⁵⁴ Però la seva importància dins la comunitat en l'abastament de carn els va convertir en un col·lectiu preeminent, ja que van adquirir poder econòmic de manera progressiva i efectiva. Amb tot això, la seva incidència social va anar creixent de manera paral·lela al seu enriquiment econòmic. Amb aquesta solvència econòmica van seguir dos camins. Un primer es centrà en la inversió d'aquest excedent a d'altres àmbits de l'economia: com el món de les rendes, dels cereals, dels béns immobles, del comerç, etc. Seguidament, en un segon terme, amb el prestigi social acumulat, alguns van intentar l'assalt al poder polític, representat en el consell municipal, juntament amb els prohoms de la vila, per així formar part de l'oligarquia urbana privilegiada.

Aquests elements s'han pogut comprovar a una escala menor en el cas de Santa Pau (Vivó de Respat, Bernat Tarrada, Pere de Vilardell). S'han identificat aquests carnisers com a destacats agents econòmics locals en múltiples facetes: els préstecs, la compra de terres, les comandes comercials, etc. El segon argument llargament al·ludit ha estat el fet que aquest col·lectiu humà intentà introduir-se en el món de la política, concretament en la representació consular i com a jurats dins els consells municipals de la Catalunya medieval.⁵⁵ En moltes zones els carnisers no van ser el col·lectiu més beneficiat a l'hora de formar part d'aquestes representacions municipals, però en d'altres sí que van desenvolupar papers rellevants.⁵⁶

En el cas de Santa Pau, no es té l'exemple institucional definit perquè en els anys estudiats no es coneix si existia una veritable representació municipal en forma d'universitat. A més, si existís no n'hi ha cap mena de constància documental. Però sí que es pot intuir que aquests personatges analitzats van tenir una incidència de caire polític social rellevant dins la comunitat de la vall de Santa Pau. Pere de Vilardell, Bernat de Tarrada i Vivó de Respat han estat els únics personatges relacionats amb la carnisseria analitzats que pertanyien a la baronia. Seguint les seves activitats, especialment les comercials, dins la documentació notarial es pot observar que apareixen com a testimonis en molts documents, circumstància que indica que la seva presència davant el notari era freqüent. A més, el fet de ser

●
⁵⁴ STOUFF, L.; op. cit. p. 123.

⁵⁵ En aquesta qüestió cal destacar els diferents posicionaments que tenen els autors Pere Ortí i Carme Batlle. Pel que fa al primer, la representació política dels carnisers dins la ciutat de Barcelona la qualifica de *nul·la*. En canvi, la historiadora Carme Batlle fins i tot quantifica la representació total de carnisers dins el consell municipal el 1258 (11 carnisers). Per tant, creu que l'actuació dels carnisers en el govern de la ciutat de Barcelona va ser destacada i perceptible. ORTÍ, P., op. cit., p. 198. BATLLE, C., «Contribució a la història dels oficis de Barcelona...», p. 310.

⁵⁶ Stouff resalta el joc polític i de pressió que van dur a terme els carnisers de París entre 1380 i 1430. En canvi, a d'altres zones el seu paper dins els poders municipals va ser molt escàs: STOUFF, L., op. cit. p. 124.

actors destacats dins *l'economia global* de la vall, fa pensar que podien haver tingut un pes específic en les possibles decisions polítiques de caràcter comunitari.

Per falta de documentació referida a l'organització d'un poder municipal a la vila de Santa Pau, una alternativa seria la revisió dels llibres de cort de la senyoria de Santa Pau, però el seu mal estat i la seva dispersió entre els registres notariais fan difícil accedir-hi i interpretar-los correctament. La seva anàlisi seria d'especial interès per poder comprovar el nivell de presència d'aquests carnisers en plets comunitaris i individuals davant la cort del batlle senyorial. Una recerca particular i especialment exhaustiva a l'hora de cercar tot el material dispers seria d'especial ajuda per complementar aquest tipus d'informació. Un altre factor que cal tenir en compte és el fet que a partir de 1300 el senyor de Santa Pau va donar la carta de poblament per a la futura vila de Santa Pau. Si el període estudiat correspon als anys 1330-1337, és lícit creure que aquests carnisers van ser un dels col·lectius, juntament amb d'altres, vertebradors de la nova vida social, econòmica i política d'una flamant vila medieval.

Finalment, cal remarcar un exemple de prosperitat familiar d'un dels carnisers del qual s'ha pogut fer un seguiment documental al llarg dels anys: els descendents de Pere Vilardell acapararan una centralitat política destacada en el futur de la vila de Santa Pau. Ben aviat, un Berenguer de Vilardell passarà a ser procurador dels senyors de Santa Pau en els anys 40 del segle XIV. Al llarg dels anys aquesta família es trobarà relacionada amb un ampli patrimoni econòmic. El prestigi social i polític que assolí aquest Berenguer potser és deutor del camí ja iniciat pel seu avantpassat Pere de Vilardell, carnisser de Santa Pau.⁵⁷

D'altra banda, els contractes de carnisseria establerts a carnisers professionals de fora de l'àmbit regional de la vall de Santa Pau donen fe que els senyors de Santa Pau buscaven alternatives per abastir de carn la baronia. Sembla que aquests convenis analitzats tenien una finalitat concreta, complementar la quantitat de carn que es venia al mercat de la vila de Santa Pau. En aquest mercat segurament ja existien les corresponents taules de carnisseria gestionades per personatges no professionals de la carnisseria de la mateixa baronia, però la forta demanda de carn que hi va haver al llarg de la baixa edat mitjana podia haver provocat un acusat descens de les reserves de carn i, conseqüentment, es necessitava el servei de carnisers d'altres zones de la diòcesi. Aquesta seria una de les causes que portarien els senyors de Santa Pau a buscar la carn suficient per satisfer el mercat de la vila, de les mans dels carnisers Pere Baurt de Banyoles i Ramon de Muntada de la vila d'Olot.

⁵⁷ A França Stouff també es troba amb la formació de famílies relacionades amb el món de la carnisseria que assoleixen un cert protagonisme social i econòmic al llarg dels anys: STOUFF, L., *op. cit.*, p. 122.

La vall de Santa Pau va esdevenir, sobretot per a Pere Baurt, una zona d'abastament de carn, un àmbit territorial d'on poder extreure la carn que més tard es vendria al mercat de Santa Pau i de ben segur en d'altres mercats de la regió de Girona. Així doncs, els contractes demostren que els senyors de Santa Pau satisfieien una gran necessitat, l'aprovisionament de carn, mitjançant un professional, el carnisser, figura que sembla que no existia de manera consolidada a la vila. Però per altra banda els carnisseres veien en aquesta part de la Catalunya Vella una zona perfecta per estendre les seves xarxes d'influència de tipus comercial, tant en el mateix mercat de la carn com en el de les rendes, els cereals, etc.

Documents. Els contractes de carnisseria

Localització: ACO, Santa Pau, Joan d'Illa, reg. 188, fol. 1r-v.

Datació: 14 kalendas setembre 1336 (19 agost 1336).

Regest: Marquesa de Santa Pau dóna la llicència de carnisseria a Ramon de Muntada, carnisser de la vila d'Olot. Aquest es compromet a abastir de carn la vila de Santa Pau i tota la seva vall. Això ho farà cada dilluns, coincidint amb el dia de mercat, i se li pagarà cada tres mesos. La seva feina serà supervisada i auxiliada per Pere de Vilardell i Ramon de Clota Davall.

Nos Marchesia de Sancta Pace uxor nobile viri domini Ugueti de Sancta Pace olim gratis et certa scientia per nos et nostros volumus amunius et concedimus cum hoc presenti sive instrumento tibi Raimundus de Montata carnicerio ville de oloto ac plena et liberam damus et concedimus licencia quod tu hinc ad carniprivium criste proximo et centurum et postea quod dui nobis placuerit et tibi teneas et facias et vel teneri et fier facias carnes in popula et tota valle nostra de Sancta Pace et non alius ni de tua processerit voluntate. Ita videlit quod tu vel ille seu illi quos tu voluerio teneans et teneri hantis nobis et nostris ac aliquis dictis vallis complementum de carnibus assuenti pro ut nobis ac aliquis dicte vallis ipse carnes ..... et exquibus tu ..... comode habere potueris et esse per alios carnicerios in ibi si assuenti de quibus carnis..... vel alium aut alios pro esse ibi fecis nos et nostri ac alii de dicta valle acapniamus et ..... habemus ex quo ten ille carnes sint tales que faciant pro nobis et sint sufficientes ad acapnendi domini. Et si fore dicte carnes non cente sufficientes ad acapnendum vel tu vel pro te non tenere as et facere de carnes in dicta popula ut predictur sic nobis licentum alium vel alios ponere et nutere et ordinare carnicerios qui nobis carnes faciunt et tenent in dicta popula indeque te et tuos exsollere. Et in super convenius promitimus tibi quod de omnibus et singulis carnibus quas a te habuimus emerimus et receperimus computabimus tecum ac computori et ad bonum et legale computum et renem tecum veniemus tibi que et cuius apno computo facto dicte tribus intribus mensibus soluemus et tradamus ac soluere a tradore habemus et teneamur totum ad quod dictis carnibus quas a te habuimus emerimus receperimus tibi debeamus plene

integriter et applicare sive omni diffugio et ..... ad quod tibi vel tuis per nos et nostros solu ..... dendum obligo ..... nos et nostros et omnia bona nostra ubique ..... dabimus ..... missiores qui de predictis nobecum et sine ..... Ramon de Clota damunt et davall et Petrum de Vilardello presentes.... nos dicti Raimundus de Clota davall et Petrum de Vilardello quisque infor et .... nos fide etc. Et obligo etc. Et ego dictis Raimundus de Montata consento predictis et ea laudans convenio et quod mitto nostra bona fide et per firmam a validam scriptam vobis dicte Nobile domine Marchesie sive vestris quod ego hinc ad carniprivium criste primo venture et postea quod domini vobis placuerit qualibet septimania scilicet die lune et aliis diebus tocus septimane quibus volueritis faciam et tenebo carnes bonas et sufficientes vobis et vestris ac.... dicte valle nostra prout volueris nique dixeris ..... ego non possem .... ibi dictis carnibus et predicatur ego teneat et habemus per alium a vos vobis et vestris facero complementum ad predicta autoritate superius dictum et expressatum. Et ad hoc predicta omnia per me facienda et complenda ut predictur obligo etc.

Localització: ACO, Santa Pau, Joan d'Illa, reg. 21, fol. 54r-55r.(repassar registre)

Datació: 6 kalendas març 1334 (24 febrer 1334).

Regest: Marquesa de Santa Pau fa un conveni de carnisseria amb el carnisser de Banyoles Pere Baurt. Es compromet a pagar-li cada quatre mesos a canvi que abasteixi el poble i la vall de Santa Pau de carn de tot tipus. A més, ja haurà de portar la carn tallada de Banyoles i gaudirà d'un tros de terra per poder emmagatzemar-la. Els seus fiadors són: Pere Crosa de Fages Davall, Pere Bofill, Guillem Buch Davall, Bernat de Coll. Bernat de Tarrada, anterior carnisser de la vila, reconeix que ajudarà Pere Baurt en el proveïment de carns majors i menors per la seva venda al poble i a la vall de Santa Pau.

VI kalendas mardī. Nos domina Marchesia de Sancta Pace et Poncius de Sancta Pace filius eius. Atendentes. Actum et conventum fuisse inter nos et te Petrum Baurti carnicerium de Balneolis quod tu de festo pentecosthes primo venturo ad unum annum proxime et subsequentem et postea quodcerium nobis et tibi placuerit tenens a facias vel teneri et feri facias in popula nostra de Sancta Pace tantas carnes recentes o salsas quantas necessarie fuerint vel et pacie nostre et quod nos nullum alium promitans ibi tenere carnes alique sive tui consilio et assensu etc. Pro id quod nos tibi debemus infra scriptum tempus quod illis carnibus quos habuimus et emerimus ad opus nostri soluemus et soluere debemus te et tes de quatuor in quatuor mensibus. Et si carnes lactis nuntias habuimus in dicta pactia nostra aliquod ratione tu vel alius pro te ad opus nostri possis eas habere et accipere in ipsa cum pecciam ten sive contardiccionem cuiuscumque. Ideo gratis et ex certa scientia convenimus et promitimus firma stipulatione tibi dicto Petro licet absenti et notario etc. Quod per dictum tempus nunc et postea quod diu tibi et nobis placuerit non promitemus aliquam personam carnes aliquos tenere vel facere in dicta popula vel terra nostra sine tui consilio et voluntate. Et quod totum ad quod nos tibi deberimus per ipsum tempus pro carnibus quibuscumque quos a te emerius habuerimus et parte soluemus et pactabimus et soluere et pactare quod nuntius in place et tenamare tibi et tes aut tui vel quibus volueris sine dapno et missionibus tes et to dilacione et excusacione de quatuor in quatuor mensibus proximis et continue sibe sequentibus per totum dictum tempus. Et si forte contingeras nos

habere carnes aliquos lactis in dicto loco et damus et concedimus tibi et tes licencia quod eas possitis accipere et habere per totam terram nostram de dictis carnis lactis pro ut melius noveritis et vel in debiter faciendum cum pactiam ten quod pro ipsis carnibus soluatis et soluere habeatis illis aquibus ipsas carnes hervitiis. Et si forte in aliquo predictorum tibi vel tes deffecerimus et propter hoc dapno tot etc. Super quibus etc. Obligo etc. Et predictis carnibus et sive tibi et tuis atte. Etc. Damus tibi fideiussores qui inde tibi teneantur vel sive singule et sive vobis videlicet Johanes de Croso de Fagiis et Petrus de Boffilii et Bernardus de Colle parrochie Sancte Marie de Archubus de Sancta Pace et Guillemus de Bucho Davall parrochie Sancti Martini de Sancta Pace. Et nos dicti Johanes de Croso de Fages et Petrus Bofilii et Bernardus de Colle.... parrochie Sancte Marie de Archubus de Sancta Pace et Guillemus de Bucho Davall ..... parrochie Sancti Martini de Sancta Pace. Quilibet nostram in so percibus et amore dictorum principalium instituanus nos fideiussores et principales paccatores et restitutores tibi dicto Petro Baurti et tes de omnibus a sive a se que tibi superius tenentur a se superius obligo dicti domina Marchesia et Poncius de Sancta Pace cum eos o sine eis etc. Renuncio etc. Obligo etc. Et nelonius nos dicti fideiuramus etc. Quod super predictis vel aliquod promissorum non firmabimus tibi ad tes ius in alique certia nec inde intrabimus totum carne vel lactem ullo modo nunc ueniur contra vos ferris induciis libello suam firmam iure nec exciniacone vel gratia etc. Reputantes etc. Et ego dictus Petrus Baurti consencens predictos laudo hec et promito predicta omnia atendere et complere vel complera facere. Quod dicta sunt me debere facere vel facere ni fe. dapno tot etc. Retineo cum mi quod propter presens pactum et condicionem ego vel alius per me non compella mer nec tenemur bones vel vachas non vitulas vel vitulos aliquis vel aliquos occidere in dicto loco et ni pro ut et quandam mi vel eis videli faciendum set cave quo vos dicti principales hereditis carnes bonimas necessarias ad opus vestri et ego vel mei non volumus ibi eas occidere vel habere quod tunc promicium nostrum tenere vel de villa Balneolis miterer tantas quantas de illis bovinis neccesarias habeatis pro ut mi duxeritis significandum sive dilacionequacumque. Et pro predictis attendentis et complendis obligo omnia bona mea habita et habenda usque. Et eo Bernardus Tarrade parrochie Sancti Martini de Sancta Pace promito vel nobilibus supradictis quod ego de bestiis et animalibus grosis et minutis cum que sinc dicti Petri Baurti tenere facere aut facere tantas carnes quantas neccesarias fuerint vel et dicte patie.

Testes: Uguetus de Miniana et Raimundus de Padrós milites, Guillemus de Masjohanis et Ffranciscus fr torrente et Bernardus de Sancto Martino habitante popule de Sancta Pace et Bernardus de Posa.

Localització: ACO, Santa Pau, Joan d'Illa, reg. 36, fol. 9v.

Datació: 16 kalendas juliol 1337 (16 juny 1337).

Regest: Marquesa de Santa Pau dóna la llicència de carnisseria a Vivó de Respat i Pere de Vilardell perquè treballin conjuntament en el proveïment de carn a la vall i a la vila de Santa Pau.

XVI kalendas juli. Nos domina Marchesia de Sancta Pace uxor nobilis viri domini Ugueti de Sancta Pace ibi per nos et nostros volumus aminimus et concedimus cum hoc

presente publico instrumento vobis Petro de Vilardello parrochie sancti Martini de sancta Pace et Vivono de Rospato habitatori popule de Sancta Pace ac plenam et liberam potestatem damus et concedimus quod vos quodem nos et vos volumus et convenimus tenantis et faciatis et teneri habeantes carnes in popula et tota valle de Sancta Pace et non alius vir de vestra et vestra simel inconceservit voluntate. Ita videlicet quod vos vel ille vel illi quem vel quos volueritis et non alius tenantis et tenere habeantis et vestris et hominibus dicto vallis de Sancta Pace complementum de carnibus assuetis exceptis carnibus salsis et de lacte seu mamma de quibus non curetis prout vobis et dictus hominibus ipse carnes sinc autoritate. Et esse per alios carniceros... (il·legible).

Apèndixs

Quadre 1: El bestiar a la vall de Santa Pau 1330-1337

Any/Tip.	Porcí	Boví	Oví	Equí	Cabrum	Aviram	Total
1330	12	17	19	2	15	-	65
1331	3	1	-	-	-	-	4
1332	-	-	-	-	-	-	-
1333	11	9	71	1	32	2	126
1334	36	25	25	5	10	4	105
1335	11	3	40	1	12	-	67
1336	-	-	-	-	-	-	-
1337	-	-	-	-	-	-	-
Total	73	55	155	9	69	6	367

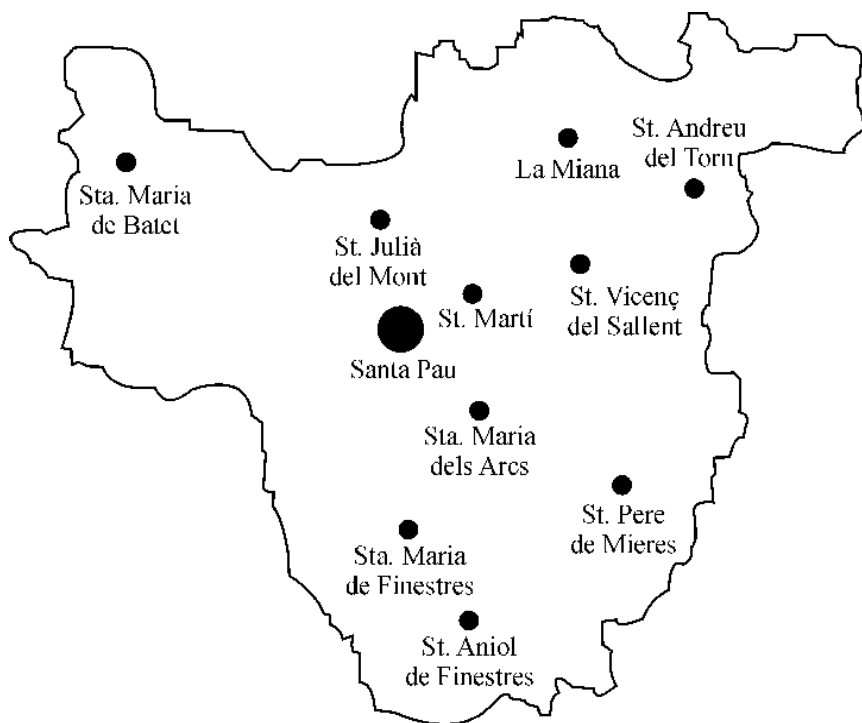
Font: Elaboració pròpia.

Quadre 2: Les comandes de bestiar realitzades per Pere Baurt

Any/Tip.	Porcí	Boví	Oví	Equí	Cabrum	Aviram
1330	-	4	8	-	8	-
1333	8	9	25	-	14	-
1334	5	5	-	-	-	-
Total	13	18	33	-	22	-

Font: Elaboració pròpia.

Mapa 1: La vall de Santa Pau

Font: Elaborat a partir del mapa general de la diòcesi de Girona.